

« zurück blättern vor »

SZTYWNY adj., ab 1810. **1)** ‘von Körperteilen: geradegebogen, gestreckt, angespannt, straff, starr, nicht biegsam’ – ‘o częściach ciała: wyprostowany, wyprężony, zdrtwiały, niedający się zgiąć lub poruszyć’: vor 1861 SWIL *Wyglądała jak sztywna figurka z magazynu mód.* o (1875) 1948–1951 Orzesz. Eli II 106, DOR *Stał wyprostowany i sztywny jak słup wiorstowy.* o (1884) 1930 Jeż Rotuł. 298, DOR *Woda z niego ociekała i życia w nim nie było... leżał bez oddechu, sztywny, bładny.* o (1921) o. J. Perz. Cud. 124, DOR *Najwidoczniej i strój ten krępował ją trochę, może bardziej niż otoczenie, gdyż ruchy miała sztywne jak manekin.* o 1950 Jaroch. Niemił. 182, DOR *Poruszał się niezdarnie, wlokąc za sobą sztywną nogę.* o 1952 Was. W. Rzeki 442, DOR *Język jest sztywny i twardy, wargi jakby ścierpły.* – L, SWIL, SW, DOR. **2)** ‘unsensibel, gefühllos, trocken, gleichgültig, ohne Spontanität, förmlich’ – ‘niewrażliwy, nieczuły, oschły, obojętny, pozbawiony spontaniczności, oficjalny’: (1876) 1953 Krasz. Seraf. 71, DOR *Sztywny jest, zimny, ostrożny, trzyma się ciągle w pewnej odległości od wszystkich.* o (1932–1934) 1950 Dąbr. M. Noce III/1 58, DOR *Zawsze była milcząca, sztywna, nieprzystępna.* o 1952 Braun Lewanty 200, DOR *Garnęła się do męża, przytulała do niego. Ale Wiśłowski był chłodny i sztywny. Nieznacznie odsunął się, unikając pieśczoły.* – SW (przen.), DOR (przen.). **3)** ‘betrunken’ – ‘pijany’: SW (gm. żart.). **4)** *łódź sztywna* ‘ein Boot, das nicht leicht schwankt’ – ‘stabilna łódź’: SW (wiośl.). **5)** ‘hart, nicht biegsam, nicht verformbar’ – ‘twardy, nieuginający się, nieodkształcający się’: (1939) 1949 Was. W. Pok. 73, DOR *Materiał był sztywny, twardy, igła przechodziła z trudem.* o (1947) Zamł. 43, DOR *Ciałami sztywnymi nazywamy takie ciała, które pod działaniem jakichkolwiek sił, czy jakichkolwiek innych warunków nie zmieniłyby ani kształtu, ani wymiarów.* o 1950 Siekl. Stat. 142, DOR *Belka [wagowa] musi być sztywna, aby nie ugięła się przy wazeniu.* o 1952 Jackiew. Wiosna 25, DOR *Jeżeli uruchomię fabrykę, będę musiała sprzedawać wyroby po sztywnych cenach.* o 1956 Nauka. Pol. 2-3 s. 221, DOR *Wydanie “Ballad” [Mickiewicza] – Naszej Księgarni zrobione jest na papierze bezdrzewnym w dużym formacie, sztywnej oprawie i bogato, wielobarwnie ilustrowane.* – L, SWIL, DOR. **Etym:** **1)** mnd. *stif* adj., ‘unbeweglich, starr’, GRI, nur für Inh. 1, 2, 5. **2)** nhd. *steif* adj., ‘Bezeichnung für etw., was sich nicht oder nur schwer biegen läßt; Unbeweglichkeit eines Körpers oder von den Gliedern; von einem gezwungenen Wesen besonders aufgrund seelischer Ursachen; als Symptom der Betrunkenheit; in der Seemannssprache vom Schiff, wenn es dem Seitendruck des Windes nicht nachgibt’, GRI. **3)** **Komp:** *sztywnostomy* adj., ‘mit festem Halm (bei einigen Getreidearten)’, bel. seit 1948, DOR, zuerst

geb. DOR. ◊ **Der:** *sztynwieć* v. imp., ‘steif, unbeweglich werden’, vor 1861 SWIL *Moje ręce sztywnieją*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *sztynwie* adv., vor 1861 SWIL *Trzymał się on sztywnie, poruszał żywo, uśmiechał po młodemu*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *sztynność* subst. f., ‘Unbeweglichkeit, Härte’, (1871) 1948–1951 Orzesz.Cnot. 11, DOR, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 5; *sztynniutki* adj., †1889 Byk., Sw, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 1; *sztynnik* subst. m., ‘Produkt, um einen Stoff steif zu machen’, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 5; *sztynniak* subst. m., ‘Melone, steifer Hut’, (1921) 1929 Żer.Biała 6, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 5; *sztynniak* subst. m., ‘kalter, gleichgültiger Mann’, 1954 Życie Lit. 38, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1; *sztynnić* v. imp., 1960 Mówią 6 s.37, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1; *sztynniak* subst. m., ‘nicht zusammenklappbares Ruderboot’, 1962–1963 Światow. 8, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 5.

« zurück blättern vor »